

Metodologie přístupu k problematice bezpečnosti organizace.

Organizace existují vždy v rámci svého prostředí, které rozdělují na dvě části a tyto vnímají a rozlišují. Zatímco organismy vykazují kromě této kompartmentace jako další společný znak ještě replikaci či reprodukci, organizace pouze trvají. Existují organizace, jejichž zdroje existence se nacházejí výhradně v jejich vnějším nebo vnitřním prostředí, ale většina organizací má své zdroje existence distribuovány v obou částech prostředí. Stejně mají organizace distribuovány své záměry či účely, prostředky k jejich dosažení a dokonce své formy nebo podoby, kterými se v prostředí sebereprezentují.

Bezpečnost organizace je dána jejím potenciálem nepoškozovat vlastní prostředí v celku, tedy nejen své okolí, ale i sebe sama.

Organizace je spíše surogátem než analogií osoby. Nikdy neobsahuje veškeré kategoriální momenty osoby. Především postrádá unitární spojující souborné vědomí. Veškeré akty kolektivní odpovědnosti, solidarity a sdílení hodnot nejsou autentickým výrazem souborné osoby, ale vždy se projevují přes jednotlivé individuální osoby.

Organizace je nástroj (z řeckého *organon*) k uspokojování potřeb. Uspokojování potřeb je společným smyslem, prvotním účelem, ideovým základem různých druhů organizací, záměrem, se kterým byly vytvořeny.

Potřeby jsou podobně jako cokoli jiného v přírodě strukturovány od základních k odvozeným. Odvozené potřeby jsou komplexnější a mohou ovládat potřeby základní, ale nemohou bez jejich existence uspokojení dlouhodobě samostatně existovat. Některé z odvozených potřeb mohou být důsledkem existence a potřeby zachování organizace a mohou být v rozporu s potřebami osob, v ní sdružených, i osob s ní organizačně spojených.

Základní potřebou, jejímž nositelem mohou být pouze osoby jak v organizaci sdružené, tak stojící mimo ni, je potřeba přežít. Ta se projevuje v podobě nutnosti přežít aktuální okamžik a v podobě touhy založit další generaci.

Organizace nemůže být nositelem této základní potřeby, byť může vykazovat chování této potřebě analogické, *v rámci kterého vykazuje potřebu trvat*. Organizace je chráněna touto základní potřebou *přežít* jednotlivých osob pouze potud, pokud ji tyto osoby vnímají jako nástroj uspokojení této základní potřeby. Jestliže naopak začne existence a činnost organizace ohrožovat uspokojení této základní potřeby zejména osob v ní sdružených, znamená to pro ni dříve nebo později neodvratný zánik.

Důležitou komplementární potřebou k potřebě organismů přežít nebo v případě organizací trvat je potřeba maximálně naplnit, uskutečnit a doslova vyčerpát možnosti, které jsou organizaci dány do vínku. Tato potřeba je na rozdíl od potřeby přežít autentická jak u lidských jedinců, tak i u jejich organizací. Naplňování těchto potencialit nemusí nutně korespondovat s maximálním možným naplněním základní potřeby ani s uspokojováním odvozené potřeby, pro které byla organizace jako nástroj původně vytvořena. Naopak, právě vyčerpání možností má často ve svém přímém důsledku zánik jednotlivce, osoby nebo organizace.

Se základními i odvozenými potřebami je vždy spojena spotřeba zdrojů, která je podmínkou existence organizace. Organizace jsou i nástrojem k redistribuci vlastní produkce. Ovšem i sama existence

produkce a její redistribuce, jakož i jejich konkrétní podoby, jsou opět diktovány potřebou získávat zdroje buď prostřednictvím přímé směny, nebo prostřednictvím ekvivalentu získaného směnou.

Zdroje jsou obecně časoprostorové, energetické a informační. Jednoduše řečeno, každá organizace se projevuje jako změna prostředí. Sama změna je pohybem v čase, není možná bez dodané energie a její podoba je formována dodanou informací. Nositeli těchto zdrojů mohou být pouze fyzické osoby a organizace, za kterými ovšem stojí opět konkrétní osoby a jejich individuální nebo kolektivní rozhodování.

Podle distribuce těchto zdrojů a především jejich nositelů v prostředí organizace můžeme rozlišovat několik základních typů organizací. Tato typizace má podstatný vztah k relevantnosti a obsahu pojmu bezpečnost organizace. Nositele zdrojů můžeme z hlediska bezpečnosti v první řadě rozdělit osoby stojící uvnitř nebo vně organizace. Osoby stojících vně organizace můžeme dále rozdělit na ty, které s ní jsou propojeny a na ty, které s ní propojeny nejsou.

Příkladem organizace, kdy všichni nositelé zdrojů stojí uvnitř organizace, je izolovaný ostrov, jehož veškeré obyvatelstvo tvoří jedinou (státní) organizaci. Opačným extrémem je případ, kdy všichni nositelé zdrojů stojí mimo organizaci. Příkladem může být libovolný byznys ve virtuálním prostředí. Je patrné, že naprostá většina případů distribuce zdrojů a jejich nositelů u konkrétní organizace je smíšených, už z toho důvodu, že v každé skupině nositelů zdrojů bývá v praxi více než jedna položka a alespoň jedna z nich leží vždy jinde než ostatní. Z toho vyplývá, že jakékoliv monopolní postavení nositele zdrojů je z hlediska bezpečnosti organizace neobyčejně významné, ať již v pozitivním nebo v negativním smyslu.

Je lhostejno, zda se jedná o monopol informační v podobě zákonodárství, financí, mediálních informací, ale i ideologií a samotného ideového základu organizace, monopol energetický v podobě nejrůznějších dodávek a subdodávek, zdaleka nikoliv pouze čistě energetických, nebo monopol poskytující organizaci prostor a čas v podobě nejrůznějších nájmu, úvěrů, funkčních období, časově omezených licencí a koncesí. Je patrné, že se tyto položky zdrojů v jednotlivých skupinách mohou prolínat, ale pro zjednodušení zkoumání možných přístupů k otázce bezpečnosti konkrétní organizace budeme tři základní skupiny zdrojů respektovat.

Z uvedeného vyplývá, že hovořit o bezpečnosti organizace z hlediska její absolutní odpovědnosti za vlastní bezpečnost je v naprosté většině případů spíše absurdní, protože organizace nejsou a nemohou být za sebe samy o sobě odpovědné z obecného hlediska právě proto, že nejsou osobami, a z konkrétního hlediska proto, že nejsou pány zdrojů, které potřebují ke své existenci.

Stejně tak z uvedeného vyplývá, že organizace mají širokou škálu možností, jak v rámci odpovědnosti osob v nich sdružených přispět k vlastní bezpečnosti. Totéž platí o odpovědnosti osob s nimi organizačně propojených. Toto přispění k bezpečnosti organizace musí mít prioritně podobu péče o dostatek a různorodost možných zdrojů a podobu jejich distribuce a spotřeby rámci organizace, při zachování podmínky nepoškození vlastního prostředí jako celku. *Zvláštním druhem odpovědného chování organizací a institucí je jejich zakladateli samými přiznaná jejich vlastní dočasnost, která je v pevně zakódovaná do projektu organizace od samotného jejího vzniku. Příkladem může být předmanželská smlouva.*

Kvalita procesu využívání zdrojů organizací je předmětem ekonomie jako společenské vědy, ale v širším smyslu je její zkoumání klíčem k obecnému poznání základů společenských procesů. Bezpečnost organizace je bezprostředně spjata se získáváním a zachováním zdrojů pro její existenci, a proto je bezpečnost také ekonomickou kategorií.

